- Család
- Emlékek
- Helyszínek
- Osztálytársak
- Fotógaléria

LANG JÁNOS,

(1937. nov. 6. -)

„Mi Langok, Engelek, megéltünk egy olyan korszakot, amely Magyarországon a magyarországi zsidók körében állandóan, már a 19. században is fölvetette a zsidó öntudat vállalásának kérdését."

Lang János nem járt a Zichy utcai elemibe, de sokat tud a II. világháború után még működő óbudai hitközség Zichy utca 9. szám alatt működő központjáról.

TESTVÉRE: nincs

APJA: **Lang József** (1902 – 1974), megmenekült a munkaszolgálatból.
Testvérei: **Lang Ferenc** (1888), **Böske** (1885), **Paula** (1886), **Margit** (1894), **Vilma** (1899), Komáromnál a nyilasok a Dunába lőtték.
Imre
(1907)
APAI NAGYAPJA: **Lang Móric** (Felvidék)
APAI NAGYANYJA: **Weisz Mária**
ANYJA: **Engel Lívia** (1911–1975) Testvérei: **Engel Andor**, megmenekült a munkaszolgálatból.
Olga (Gutmanné), Auschwitzban halt meg.
Pál Ukrajnában halt meg munkaszolgálatosként.
Dezső,

Janka
a háború előtt haltak meg.
ANYAI NAGYAPJA: **Engel Ármin**, a háború előtt halt meg.
ANYAI NAGYANYJA: **Weisz Janette** (Burgenland)

A család a háború előtt a Pacsirtamező út 11. szám alatt lakott. Az épület 1944-ben csillagos ház lett.

LANG JÁNOS EMLÉKEI, feljegyezve 2007. március 2-án

Zichy utca 9. a II. világháború alatt és után

A Zichy utca az óbudai zsidó közösségnek valamilyen formában központja volt. Ott lakott a rabbi, Neumann József is. A II. világháború után a Zichy utca 9. egyértelműen zsidó központ lett. Nemcsak a hitélettel kapcsolatos ügyeket irányították itt, például a zsinagógát ismét használhatóvá téve, hanem egy cionista központ is létesült. Feladata az volt, hogy mindenekelőtt az életben maradt zsidó fiatalokkal foglalkozzon, megpróbálva őket arra csábítani, hogy {yootooltip title=[**aliázzanak**] width=[300]} **Alija**: „fölmenetel, fölemelkedés". Az Erec Jiszraelbe, majd Izrael Államba történő bevándorlást jelenti.{/yootooltip}, vagyis menjenek el Izraelbe. Sokszor el is mentek.

Kitérőként mesélem el, hogy én a gettóban voltam a Nagydiófa utca 12-ben vagy 15-ben a nagymamámmal. Ahol a szüleimmel és a nagyszüleimmel laktam, a Pacsirtamező utca 11. számú házban az Amfiteátrumnál, az a ház csillagos ház lett. Amikor a csillagos házból is el kellett menni, akkor begyűjtöttek bennünket a nyilasok és a rendőrök. Emlékezetem szerint én német katonát nem is láttam. Itt mindent a magyar hatóságok intéztek.

1944 nyarának végén édesanyámmal, anyai nagynénémmel, Gutmanné Olgával és nagymamámmal, Engel Árminnéval be kellett mennünk némi holmival a Zichy utca 9. szám alatti gyűjtőházba. Az iskola épülete volt ez, a Díszterembe tereltek minket. Apám és nagybátyám már munkaszolgálatosként bevonultak. A fal mellett aludtak az emberek, kb. százan összeszorulva. Ott éltünk egy ideig. Utána megint jöttek a nyilasok és a rendőrök, akik a Zichy utca 9-ből transzportot állítottak össze a téglagyárig, onnan pedig nyugat felé. Én akkor hét éves voltam. Télikabát, füles sapka rajtam, ősz volt. Anyám megbeszélte az egyik keresztény nővel, hogy ha a zsidókat elviszik, akkor bujtasson el. Le kellett mennem a Zichy utca 9. pincéjébe, és ott kellett várnom Ganz nénire, akinek a férje Ganz Zoli, zsidó ember volt. A pincében sötét volt és nagyon féltem. Mint mondtam, a Zichy utca 9. szám előtt állították össze a transzportot. Mivel pedig féltem a pincében, följöttem, hogy megkeressem a csoportban az anyámat. Anyám figyelmeztetett, hogy a pincébe kell mennem, mert a Ganz néni értem jön majd. De hát én nem akartam. Egyszer csak megjelent Ganz néni, és az anyám kilökött a sorból a Ganz nénihez a járdára. A Ganz néni megfogta a kezemet.

Anyám később, a háború után, 46 végén, 47 elején, mikor hazajött a mauthauseni koncentrációs táborból, mesélte, hogy ezt a jelenetet látta egy idős, ősz hajú rendőr, aki őrködött, és elfordította a fejét. Így kerültem a Ganz nénihez a Kiskorona utcába, ahol egy hét múlva a házmesterné azt mondta a Ganz néninek, hogy ezt a zsidó gyereket vigye be a gettóba, mert ha nem, akkor följelenti a körzetnél. Addig ment ez a húzd meg, ereszd meg, amíg Ganz néni tényleg bevitt a gettóba.

Amikor visszakerültem a háború után a Pacsirtamező utca 11-be, akkor több más fiatallal együtt újra elkerültem a Zichy utca 9-be, ahol napközi foglalkozások voltak, enni is kaptunk. A cionisták intenzíven foglalkoztak velünk. Anyám, apám, a családban mindenki tagja lett a kommunista pártnak. A kommunisták azonban első pillanattól kezdve elítélték a cionistákat. Így aztán normál iskolába jártam.

A Zichy utcában viszont a Szűcs elöljáró bácsi kultúrelőadásokat rendezett. Gottlieb Miklós is társam volt. {yootooltip title=[**Peszáhkor**] width=[300]}**Peszáh**: „kovásztalan kenyér ünnepe". Az egyiptomi rabszolgaságból való szabadulás emlékére megtartott ünnep. A kovászos ételek fogyasztása tilos. A templomból hazatérve a zsidók széderhez ülnek. (Lásd: széder, mácá){/yootooltip} följéptünk Miklóssal. Én voltam a Mordecháj, és Gottlieb Miki a Hámán. Elmondtunk egy párbeszédet, amit gyanítom, hogy Szűcs bácsi írt. A párbeszéd lényege az volt, hogy nekem, Mordechájnak meg kellett felelnem Hámán kérdéseire, mert ha nem, akkor kivégeznek a többi zsidóval együtt. Hámán többek között azt kérdezte tőlem: „Mondd meg nekem, milyen nehéz a hold?"
Megállt a kés a levegőben, mert ki tudja, milyen súlyos a hold. Erre azt mondja Mordecháj: „Uram, a hold pontosan egy mázsa. Ha nem hiszed, méress utána." Nagy taps volt.

Keresztények

Apámnak volt egy testi-lelki gyerekkori jó barátja, egy sváb fiú, Haisch Károly, akit feleségével, lányával együtt kibombáztak, így földönfutóvá váltak. Apám az Eső utca 6. szám alatti lakásába befogadta őket. Haisch felesége, Manci azt mondta: Jancsit ugyanúgy fogom nevelni, mint a lányomat. Ekkor édesanyámról még semmit sem tudtunk.
Csak szép és jó emlékem van arról, ahogy ez az asszony nevelt, küldött iskolába, mígnem anyám hazajött. Akkor visszaköltöztünk a Pacsirtamező utca 11-be a nagymamám lakásába.

Identitáskeresés, az asszimiláció kérdése

Mi Langok, Engelek, megéltünk egy olyan korszakot, amely Magyarországon a magyarországi zsidók körében állandóan – már a XIX. században is – fölvetette a zsidó öntudat vállalásának kérdését. Megkérdeztem a szüleimet (apám 1902-ben született, anyám 1911-ben), hogy felnőtt, gondolkodó emberként 1920 után, hogyan tudtak itthon maradni és élni másodosztályú állampolgárokként. Amikor Hitler még a világon sem volt mint hatalom, akkor nálunk már rasszizmus volt 1920-22-ben. Hitler csak 33-ban került hatalomra. Erre a kérdésre nem tudtak válaszolni a szüleim. Egy ismerős gyerekorvos például nem végezhette el Budapesten az Orvostudományi Egyetemet a numerus clausus miatt, Prágában kellett tanulnia. Nem beszélve a későbbi időkről, amikor a zsidó férfiakat nem engedték a seregbe, hanem munkaszolgálatra hívták be őket.

A feleségem édesapjának, aki Ács Ernő névre hallgatott, de korábban Ábelesek voltak, egy csomó kitüntetése volt az I. világháborúból. Ezeket a kitüntetéseket mind elvették tőle. Az identitáskeresés, illetve az asszimilációval kapcsolatban megemlítem még Dr. Örlős Endre sebész főorvos nevét, aki fiatal koromban mintegy mentorom volt. Tőle azt tanultam, hogy hiába akarod magad asszimilálni, a többségi társadalom mindig emlékeztetni fog zsidóságodra. Azért kell tudatosan figyelnünk a zsidó ünnepekre, például {yootooltip title=[**hosszúnapkor**] width=[300]}
Jóm kippúr: „engesztelés napja”
, hosszúnap. Ezen a napon az élet és halál könyve nyitva van az Örökkévaló előtt, és ítélete megpecsételésének félelme hatja át a halandókat. Az ünnep során 25 órán át böjtölnek és imádkoznak.{/yootooltip} böjtölnünk, hogy véletlenül se feledkezzünk meg zsidóságunkról.

Dr. Örlőst 1956 után egy ideig internálták, mert azzal vádolták, hogy a forradalomban csak a harcoló és a sebesült felkelőket gyógyította a Margit kórházban. Ami természetesen nem volt igaz. Kistarcsáról Bihari (Braun) László III. kerületi párttitkár közbenjárására (személyesen Kádárnál) engedték el. **Lakhely:**
Pacsirtamező út 11.
Pacsirtamező út 11. – csillagos ház
Nagydiófa utca 12. vagy 15. – gettó

Üzletek/Intézmények:
Zichy utca 9. – az iskola épülete, gyűjtőház, napközi

Lang János nem járt a Zichy utcai elemibe.

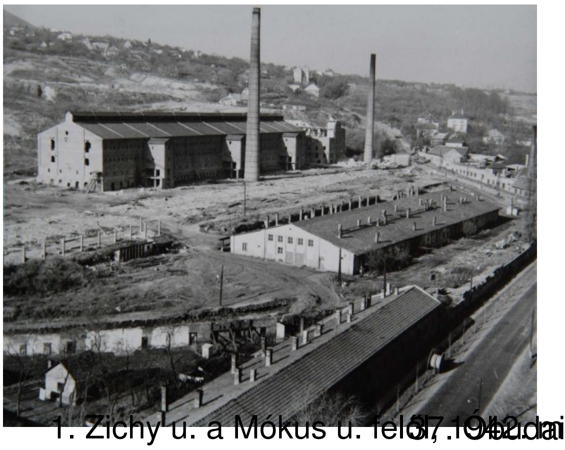

1. Zichy u. a Mókus u. felől, Óbudai téglagyár, 1974.

37. 1942. május 8.